

СУЧАСНИЙ СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ СВІТОВОГО РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ

С. В. Бунін,
аспірант

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
bunin.serhii@gmail.com

У статті аналізується сучасний стан і тенденції світового страхового ринку, кількісна та регіональна структура його учасників. Визначено країни-лідери світового ринку страхування та обґрунтоване їх місце на світовому ринку. Звернено увагу на статистичні дані, був удосконалений рейтинг найвпливовіших страхових груп світу, а також були надані прогнози із розвитку страхування на світовому ринку.

Ключові слова: страхування, страховий ринок, світовий страховий ринок, страхові послуги, страховий бізнес, страхові брокери.

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ МИРОВОГО РЫНКА СТРАХОВЫХ УСЛУГ

В статье анализируется современное состояние и тенденции мирового страхового рынка, количественная и региональная структура его участников. Определены страны-лидеры мирового рынка страхования и обосновано их место на мировом рынке. Обращено внимание на статистические данные, был усовершенствован рейтинг самых влиятельных страховых групп мира, а также были предоставлены прогнозы по развитию страхования на мировом рынке.

Ключевые слова: страхование, мировой страховой рынок, страховые услуги, страховые компании, страховые брокеры.

CURRENT STATUS AND TRENDS OF GLOBAL INSURANCE MARKET

The article analyzes the current status and trends in the global insurance market, quantitative and regional structure of its participants; identifies the countries leading the global insurance market and explains their position on the world market. The author pays attention and studies the statistics the most influential insurance groups in the world; provides forecasts for the development of the global insurance market.

Key words: insurance, insurance market, global insurance market, insurance services, insurance companies, insurance brokers.

Постановка проблеми. Розвиток світової економіки на сучасному етапі характеризується системною інтеграцією світових та регіональних ринків, переоцінкою інвестиційних ризиків у застосуванні різних фінансових інструментів, посиленям міжнародної економічної інтеграції. Розвиток світового ринку страхових послуг у сучасних умовах тісно взаємопов'язаний із проблемами світової економіки. Світовий страховий ринок дозволяє акумулювати величезні довгострокові інвестиційні ресурси, залучаючи кошти через пенсійні програми і програми страхування життя. Розширення страхового бізнесу створює робочі місця, активізує впровадження інновацій, стимулює стійкість економіки та пом'якшує наслідки глобальних ризиків. Розвиток страхових ринків став для багатьох країн фактором соціально-економічного розвитку, підвищення рівня життя населення, вирішення інших макроекономічних проблем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні аспекти формування та розвитку світового ринку страхових послуг досліджували у своїх працях зарубіжні й вітчизняні вчені, такі як В.Д. Базилевич, В.А. Борисова, О.О. Гаманкова, Є. Ю. Голишева, О.В. Козьменко, К.П. Космінський, М.В. Ласточкіна, Р.В. Пікус, І.О. Сударікова, І. М. Цуркан, В.І. Шевченко та інші.

Невирішені раніше частини проблеми. Основні потреби, які вимагають свого розв'язання, — повноцінний аналіз сучасного ринку страхових послуг та вивчення факторів впливу на нього, які впливають на загальні тенденції розвитку страхового ринку у світі.

Мета статті. Дослідження стану світового страхового ринку та аналіз основних тенденцій розвитку страхових ринків розвинених країн і країн, що розвиваються.

Виклад основного матеріалу. Світовий страховий ринок є частиною глобального світового простору, що об'єднує національні страхові ринки всіх країн світу. Його формування та розвиток обумовлюються лібералізацією руху потоків товарів, послуг і капіталу, що, з одного боку, уможлиблює розширення меж страхового бізнесу та його вихід за національні кордони, а з іншого боку — створює нові потреби у страховому захисті та використанні страхових механізмів у процесі господарської діяльності організацій і життя громадян. Історично процес формування і розвитку світового ринку базується перш за все на розвитку внутрішніх ринків окремих країн, після чого настає принципово новий етап, коли товари, послуги та фактори виробництва (робоча сила, капітал) виходять за національно — державні рамки й починають свій рух уже в системі міжнародних економічних відносин

[1]. До передумов становлення світового страхового ринку належать:

- лібералізація регулювання;
- укрупнення страхових компаній;
- взаємопроникнення страхового та банківського капіталу;
- зростання катастрофічності світового господарства;
- розвиток інформаційних технологій.

Страховий бізнес у значній мірі залежить від кон'юнктури, починаючи із загальноекономічної ситуації в світовій економіці, ринків капіталу та закінчуючи кліматичними умовами, кількістю природних і техногенних катастроф. На страховий ринок також впливають серйозні світові проблеми: зростання тероризму, підвищення ризику торговельних операцій і реалізації інвестиційних проєктів, старіння населення та інші аспекти сучасного розвитку світової системи господарства. Всі ці фактори, безумовно, визначають динаміку розвитку сучасного світового ринку страхування і глобалізацію діяльності страхових компаній.

Кількісний і регіональний аналіз світового страхового ринку можливий на основі досліджень перестраховальної компанії «Swiss Re», що має власний дослідницький підрозділ, який узагальнює та систематизує статистичні дані по світовому страховому ринку. З регіональної точки зору, світовий страховий ринок зосереджений у «центрах економічної сили» – Західній Європі, США та Японії. За показниками 2014 р., Європа забезпечує 35,53% загальносвітової частки страхового ринку, Північна Америка (в першу чергу США) – 30,12%, Азія – 27,57%, Океанія – 2,11%, Африка – 1,43%. Найбільші національні страхові ринки подано в табл. 1.

Світовий страховий ринок умовно можна поділити на два сегменти – страхові ринки розвинених країн і страхові ринки країн, що розвиваються. Статистичні дані переконують нас у цьому: розви-

нені ринки в середньому характеризуються показником страхових премій по відношенню до ВВП на рівні 8,2%, а ринки, що розвиваються, – на рівні 2,7%.

Обсяг світового страхового ринку, що оцінюється за загальносвітовим збором страхових премій, у 2014 році склав 4,78 трлн дол. США (4,59 трлн дол. США в 2013 році), що вимірюється 6,2% світового ВВП. Необхідно відзначити, що 2,65 трлн дол. США (55%) припадає на страхування життя (life insurance), а на загальні види страхування (non-life insurance) припадає 2,13 трлн дол. США (45%). Цей поділ має історичний характер і зумовлений глибокими причинами, перш за все тим, що страхування життя – це довгостроковий вид страхування зі своєю специфікою формування страхових резервів і політики інвестування, з інвестиційними ризиками, відмінними від інших видів страхування. Сектор страхування життя повернувся до зростання на 4,3% (вище середнього показника до фінансової кризи) після падіння на 1,8% в 2013 році, а зростання премій загального страхування прискорилося на цей час до 2,9% з 2,7%.

На ринках, що розвиваються, зростання премій зі страхування життя (6,9%) було зафіксовано, переважно, за рахунок страхового ринку Китаю, завдяки появі нових каналів дистрибуції (таких як онлайн-продаж) і відновленню банківського страхування позичальників. На розвинених ринках премії зі страхування життя в 2014 році зросли на 3,8%, продовжуючи тенденції волатильного зростання та скорочень на ринку з 2010 року.

Динаміка глобального ринку загального страхування поступово поліпшується з 2009 року, але до сьогодні в середньому показує зростання менше, ніж у докризові роки (рис. 1). Зростання премій загального страхування в 2014 році пояснюється в значній мірі постійним удосконаленням страхових ринків розвинених країн і зростанням їх прибутковості. У Північній Америці премії вирости на 2,6%

Рис. 1. Динаміка темпу зростання світових страхових премій 2000–2014 (%)
Складено автором за матеріалами: [11]

Країни-лідери за обсягом зібраних страхових премій (2014 р.)

Країна	Страховання життя (млрд дол.)	Загальне страхування (млрд дол.)	Всі види страхування (млрд дол.)	Темп приросту (%)	Світова частка (%)
США	528,221	752,222	1,280,443	2.1	26.80
Японія	371,588	108,174	479,762	-3.7	10.04
Велика Британія	235,321	115,945	351,266	7.9	7.35
Китай	176,950	151,490	328,439	17.3	6.90
Франція	172,761	97,759	270,520	5.1	5.66
Німеччина	118,475	136,170	254,644	2.8	5.33
Італія	145,292	49,443	194,735	15.3	4.08
Південна Корея	101,572	57,943	159,515	9.4	3.34
Канада	52,138	73,235	125,373	-2.0	2.62
Нідерланди	21,855	74,100	95,956	-3.5	2.01

Складено автором за матеріалами: [10, 11]

Найбільші страхові компанії за обсягом активів (2015 р.)

Компанія	Країна	Активи (млрд дол.)	Продажі (млрд дол.)	Працівники (тис. чол.)
AXA	Франція	1016,6	161,2	96,3
Allianz	Німеччина	979,0	136,9	147,4
Metlife	США	902,3	69,3	68,0
Prudential Financial	США	766,7	54,2	48,3
Ping An Insurance	Китай	645,7	86,0	236,0
Legal & General Group	Велика Британія	618,5	84,8	14,0
Assicurazioni Generali	Італія	601,3	118,9	78,3
Prudential plc	Велика Британія	564,5	98,9	23,9
AIG	США	515,6	64,1	65,0
CNP Assurances	Франція	514,9	46,8	4,7

Складено автором за матеріалами: [10]

Найбільші світові страхові брокери (2015 р.)

Компанія	Країна	Продажі (млрд дол.)	Працівники (тис. чол.)
Marsh & McLennan Cos. Inc.	США	12,966	57,0
Aon P.L.C.	Велика Британія	12,019	69,0
Willis Group Holdings P.L.C.	Велика Британія	3,767	18,5
Arthur J. Gallagher & Co.	США	3,530	20,2
Jardine Lloyd Thompson Group P.L.C.	Велика Британія	1,714	5,5
BB&T Insurance Holdings Inc.	США	1,714	6,2
Brown & Brown Inc.	США	1,567	7,6
Wells Fargo Insurance Services USA Inc.	США	1,299	5,4
Hub International Ltd.	США	1,296	7,8
Lockton Cos. L.L.C.	США	1,231	5,6

Складено автором за матеріалами: [10]

в порівнянні з попереднім роком, у Західній Європі після кількох років зниження і уповільнення страхових премій показники повернулися до зростання на 0,6%. На ринках, що розвиваються, обсяги загального страхування зросли на 8%, насамперед завдяки зростанню премій в Китаї та Індії (особливо в автострахованні, агрострахованні та страхуванні кредитів).

Незважаючи на певні відмінності окремих регіонів, є ряд чинників, що сприяють розвитку світового ринку в поточних умовах:

1) на ринках, що розвиваються, відносно молоде населення та зростаючий середній клас, тому розвиток економіки в цілому сприяє для просування всіх видів страхування;

2) у країнах зі старіючим населенням спостерігається тенденція скорочення державних соціальних виплат, що обумовлює переорієнтування від традиційної моделі страхування життя до пенсійно-орієнтованої (розвиваються інноваційні пенсійні та анuitетні, інвестиційні продукти);

3) з 2009 року, незважаючи на серйозну кредитну кризу і нестабільність на фінансових ринках, продажі страхових послуг були стимульовані за рахунок вдалого поєднання страхових продуктів, що надають фінансові гарантії.

Основним показником, що характеризує кількісно світовий страховий ринок, є обсяг страхових премій, зібраних за рік страховими компаніями. Отже, основ-

ними учасниками світового страхового ринку є саме страхові компанії (табл. 2). Однак слід відзначити, що жоден із учасників не може бути названий головним, а хтось другорядним, оскільки на будь-якому ринку кожна зі сторін забезпечує невід'ємну складову бізнес-процесів. У найпростішому випадку клієнти страхових компаній купують послугу страхової організації, але паралельно може діяти ряд посередницьких структур, а саме страхові агенти, брокери, актуарії, професійні об'єднання страховиків, саморегульовані організації [3]. При цьому слід звернути увагу на зростання концентрації на ринку страхових посередників і формування найбільших міжнародних страхових брокерів на основі угод злиттів і поглинань (mergers and acquisitions – M&A), де лідируючі позиції займають компанії зі США і Великої Британії (табл. 3). Проте, починаючи з 2009 року кількість злиттів і поглинань на світовому страховому ринку зменшується (з 2012 в усіх регіонах), передусім тому, що компаніям не вистачає вільного капіталу.

Процес злиттів та поглинань на міжнародних страхових ринках, що почався із середини 1980-х років і триває до сьогодні, супроводжується появою нового фінансового інституту – банківсько-страхової групи, яка пропонує широкий спектр фінансових послуг: банківських, страхових, інвестиційних (операції з цінними паперами та валютними цінностями), іпотечних та консультаційних [4]. Співробітництво банків і страхових компаній дозволяє вирішувати проблему недостатньої капіталізації за рахунок перерозподілу коштів усередині групи.

Розглядаючи тенденції розвитку міжнародних страхових ринків, слід відзначити, що останнім часом значного поширення у світовій спільноті набула практика мікрострахування, сутність якої полягає в захисті населення з низькими та нестабільними доходами в обмін на регулярні страхові платежі, пропорційні ймовірності настання ризиків. Дедалі частіше мікрострахування розглядають як величезний за обсягом невикористаний сегмент росту страхового бізнесу. Страховики націлені на мікрострахування не лише як на захист населення з низьким рівнем доходу, а й на забезпечення економічного та страхового зростання країн, що розвиваються [6].

Сьогодні світовий страховий ринок являє собою складну систему взаємодії національних і регіональних ринків страхування. Його розвиток останнім часом відбувається безпосередньо під впливом глобалізації. Найважливішим фактором глобалізації на страховому ринку є лібералізація торгівлі страховими послугами і розширення доступу іноземних страховиків на раніше закриті ринки країн Центральної та Східної Європи, Латинської Америки та Азії. Під впливом глобалізаційних процесів склався ряд тенденцій розвитку сучасного світового страхового ринку:

1) модернізація традиційних форм і видів страхових послуг, поява нових страхових полісів, які покривають політичні (тероризм), військові, катастрофічні, інформаційні та інші ризики;

2) впровадження ІТ-технологій у діяльність страховиків та страхових посередників: автоматизоване управління бізнес-процесами, застосування технологій аутсорсингу для скорочення операційних витрат, зміна системи продажів страхових полісів завдяки розвитку нового каналу збуту – мережі Інтернет;

3) підвищення культури споживання послуг страхування, що призведе до зростання вимог покупців страхових продуктів і відповідно до поліпшення якості страхових послуг;

4) зміна попиту на масові страхові послуги, зокрема підвищення інтересу населення до накопичувальних продуктів страхування життя, активізація участі страховиків у пенсійному страхуванні;

5) стандартизація діяльності страхових компаній на основі принципів Міжнародної асоціації органів нагляду за страховою діяльністю (International Association of Insurance Supervisors), рекомендаційних вимог Solvency II та положень Міжнародних стандартів фінансової звітності (International Financial Reporting Standards);

6) зміна структури світового ринку страхування. За останні 25 років більш інтенсивний розвиток страхування в Європі і Азії призвело до зниження частки страхового ринку Північної Америки з 50% до 30%, в той час як частка страхового ринку Європи зросла з 26% до 35%, Азії – з 20% до 27%. У найближчі роки в країнах, що розвиваються, прогнозується подальше поширення ринку страхування та збільшення їх частки в загальносвітовому обсягу світових премій.

Глобалізаційні процеси в страхуванні безпосередньо позначаються на різних характеристиках як учасників страхових ринків, так і самих страхових послуг. Інтенсивна глобалізація світового страхового ринку має різні форми свого прояву, вимагає від національних страхових ринків адаптації до нового режиму міжнародної торгівлі страховими послугами.

Висновки. Сучасний етап розвитку страхування характеризується динамізмом, лібералізацією, різноманітністю форм і видів страхової діяльності, що сформувало тенденцію до глобалізації світового страхового ринку. Цьому сприяло також посилення інтеграційних процесів між окремими країнами, поступовий перехід від державного регулювання страхових відносин на користь ринкових механізмів. Особливістю сучасного розвитку світового страхового ринку є вихід іноземних страховиків на національний страховий ринок, при цьому відбувається лібералізація внутрішніх ринків: узгодження правил регулювання страхових відносин, ліквідація бар'єрів для вільного «перетікання» фінансових ресурсів. Така тенденція призведе до розширення інфраструктури страхових ринків, з'являться нові страхові продукти, відбудеться переміщення страхових фінансових потоків та формування нових фінансових центрів, підвищиться капіталізація страхових компаній, впроваджуватимуться нові за-

конодавчі стандарти для уніфікації світової юридичної страхової бази.

На сьогодні 70% обсягу загальносвітових страхових премій припадає на страхові ринки Західної Європи, США та Японії, які головним чином акумулюють та перерозподіляють страхові кошти, формують тенденції світового страхового ринку, але одночасно є взаємозалежними через глобалізаційні процеси, що вже давно переважають на світовому ринку страхування. Однак темпи зростання стра-

хових премій значно вище на ринках країн, що розвиваються. Це пояснюється перенасиченням страхових ринків у розвинених країнах і розширенням географії діяльності страхових компаній.

Таким чином, сучасні економічні процеси на міжнародному страховому ринку створюють якісно новий страховий простір. Глобалізація страхових відносин надає світовому та національним ринкам характер нестійкої рівноваги, яка потребує постійного аналізу та дослідження.

Науковий керівник: к.е.н., професор В. І. Сідоров

Рецензент: д.е.н., професор Є. М. Воробйов

Література:

1. Абрамітова Д. Р. Аналіз світового ринку страхових послуг [Електронний ресурс] / Д. Р. Абрамітова, О. В. Козьменко // Ефективна економіка. — 2014. — №3. — Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/>
2. Бахматов С. А. Маркетинг в деятельности страховой организации / С. А. Бахматов. — Иркутск : Изд-во БГУЭП, 2011. — 166 с.
3. Косминский К. П. Современные тенденции развития мирового страхового рынка : автореф. дис. ... канд. экон. наук : 08.00.14 / К. П. Косминский. — М., 2011. — 24 с.
4. Международное страхование : учеб. пособие / И. А. Сударикова ; Саратов. социал.-экон. ун-т (фил.) Рос. экон. ун-та им. Г. В. Плеханова. — Саратов : ССЭИ, 2014. — 159 с.
5. Розвиток ринків фінансових послуг в умовах європейської інтеграції : монографія / наук. ред. та кер. кол. авт. д-р экон. наук, проф. Н. М. Внукова. — Харків : ТО Ексклюзив, 2014. — 218 с.
6. Страховий і перестраховий ринки в епоху глобалізації : монографія / О. В. Козьменко, С. М. Козьменко, Т. А. Васильєва — Суми : Університетська книга, 2011. — 388 с.
7. Токарева Е. А. Мировой опыт страхования рисков природных катастроф / под ред. Л. И. Цветковой. — М. : Анкил, 2015. — 88 с.
8. Худяков А. И. Теория страхования : учебник / А. И. Худяков. — М. : Статут, 2010. — 656 с.
9. «4Р» маркетингу страхових компаній : монографія / [Козьменко О. В., Козьменко С. М., Васильєва Т. А. та ін.] ; кер. авт. кол. д.е.н., проф. О. В. Козьменко. — Суми : Університетська книга, 2014. — 432 с.
10. International Insurance Fact Book 2016 [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://www.iii.org/publications/international-insurance-fact-book-2016>
11. Sigma No 4/2015 World insurance in 2014 [Електронний ресурс] — Режим доступу : http://media.swissre.com/documents/sigma4_2015_en.pdf